

A belülvédekezés megítélése

„Spori, há' belül áll, há' mér' nem hetes?” - Cikkünkéből kiderül, hogy miért nem.

A kézilabdázás szabályaival kapcsolatos közkeletű tévedések egyike, sőt, talán a legelterjedtebb, miszerint, ha a védekező játékos a hatos vonalon belül áll, vagy akár csak rálép a vonalra, akkor a támadó csapat javára hétméterest kell ítélni. Sőt, éppen a handball.hu fórumain egy hozzászóló úgy tudta, csak és kizárólag belülvédekezésért (azaz azért, ha a játékos a hatoson belül védekezik) lehet büntetést adni a kézilabdában.

El kell mondani, hogy sajnos az elmúlt évtizedek folyamán egyes, a szabályokat felületesen ismerő televíziós kommentátorok is sokat tettek ennek a tévhitnek az elterjedéséért. Ugyanakkor talán mind a sportriporter, mind az egyszeri szurkoló felmérhetné: ha meccsenként 6-8-10 olyan esetet látok, ahol a védő belül áll, de nem ítélnék hétméterest, akkor lehet, hogy mégsem minden esetben a játékező téved.

Kezdésül nézzük meg, mit ír a szabálykönyv, milyen szabálytalanság után kell büntetődobást (közkeletű elnevezésekkel hétméterest, vagy szimplán hetest) ítélni? Mivel érzékeny kérdéstről van szó, szeretnénk elkerülni, hogy esetleges fordítási hibákról induljon találgatás, ezért elsősorban a szabálykönyv angol nyelvű változatára alapoznánk a gondolatmenetet.

A szabálykönyv 14:1-es pontja szerint:

A 7-meter throw is awarded when a clear chance of scoring is illegally destroyed anywhere on the court by a player or a team official of the opposing team.

Azaz:

Hétméteres dobást kell ítélni, ha az ellenfél egy játékosa vagy hivatalos személye, bárhol a pályán, szabálytalanul akadályoz meg egy tiszta gólszerzési lehetőséget.

Ezen kívül van még két, kisebb jelentőségű pont, de azoknak a kulcsszava is a „tiszta gólszerzési lehetőség”, azaz „clear chance of scoring”. A szabálykönyv magyar nyelvű változata a ugyanerre a fogalomra a „tiszta gólhelyzet” elnevezést használja, a közbeszédben gyakran csak a „gólhelyzet”, vagy „ziccer” elnevezésekkel találkozunk. Az egyszerűség végett, ebben a cikkben a továbbiakban a „gólhelyzet” elnevezéssel mindig a „tiszta gólhelyzet”, „tiszta gólszerzési lehetőség”, „clear chance of scoring” fogalmat fogjuk jelölni.

Ez a szabálypont egyértelműen tisztázza: büntetődobás megítélésénél a játékezőnek nem azt kell vizsgálnia, hogy milyen jellegű szabálytalanság történt (lökés, visszahúzás, ütés, belülvédekezés, stb.), hanem csakis azt, hogy a támadó játékos gólhelyzetben volt-e, és, ha igen, akkor a szabálytalanság megakadályozta-e („destroy”, azaz tönkretesz, lerombol) ezt a gólhelyzetet.

Mikor beszélhetünk tiszta gólszerzési lehetőségről? Ez részben a játékezők belátásán is múlik, azonban természetesen maga a szabálykönyv is ad hozzá némi fogódzót, a következőképpen (6. szabálymagyarázat):

- *A támadó játékos birtokolja a labdát, és uralja a saját testét („has ball and body control”) az ellenfél kapuja előtt, és lehetősége van kapura löni úgy, hogy őt a lövésben szabályosan már nem lehet megakadályozni. Ide tartozik az is, ha a támadó még nem birtokolja a labdát, de azt azonnal megkaphatná, és ebben őt szabályosan megakadályozni már nem lehet.*
- *A játékos birtokolja és vezeti a labdát egy gyors ellentámadás során, és a védők közül senki sincs olyan helyzetben, hogy őt szabályosan szerezni tudná, vagy a kapuralövésben meg tudná akadályozni. Ide tartozik az is, ha a támadó még nem birtokolja a labdát, de a hatosról kilépő kapussal ütközik.*
- *A kapus elhagyja a kapuelőteret, és a labdát birtokló ellenfél megkísérli a labdát az üres kapuba dobni.*

Mivel elsődleges tárgyunk most a belülvédekezés, gyors indításnál, ill. üres kapunál pedig a legkevésbé sem jellemző, hogy egy védő a hatoson belül állna, ezért az első pontra kell koncentrálnunk.

Figyeljük meg, hogy az első pontnál a szabály nem azt vizsgálja, hogy a védő ténylegesen meg tudta-e szabályosan akadályozni a kapuralövést, hanem, hogy ez lehetséges volna-e szabályosan

(„*being able to prevent the shot with legal methods*”). Mivel a labdás játékkal szemben álló védőről mindig azt kell gondolnunk, hogy képes lehet a lövést lesáncolni, ezért azt a támadót, akivel szemben találunk szabályosan elhelyezkedő védőt, nem tekinthetjük gólhelyzetben lévőnek, azaz az ő javára hétméteres nem ítéhető. Azonban, ha a védő nem szabályosan helyezkedik, hanem a kapuelőtéren belül áll, akkor a lövést szabályosan megakadályozni nem tudja, tehát tiszta gólszerzési lehetőségéről beszélhetünk – feltéve, hogy a többi feltétel is adott.

Fontos ugyanis a legelső mondatrész: nem lehet gólhelyzetben olyan játékos, aki nem uralja a labdát és a testét, azaz már korábban egy védő lefogta a lövő kezét, vagy egyszerűen nincs is nála a labda.

Az is fontos tétel, hogy akkor beszélhetünk gólhelyzetről, ha a támadónak lehetősége van kapura löni („*has the opportunity to shoot on goal*”). Ez a feltétel nem adott akkor, ha a támadó játékos nem fordul a kapu felé, keresztirányban mozog, a labdát vezeti (és nem gyors indításnál), ekkor tehát kapuralövési lehetőségéről nem beszélhetünk. Természetesen a hatoson belül állni ilyenkor is szabálytalan, de ezzel a szabálytalansággal a védő nem akadályoz meg gólhelyzetet, tehát nem büntetődobást, hanem szabaddobást kell ítélni, vagy az előnyszabály alapján továbbengedni a játékot.

A szabálykönyv ír konkrétan a belülvédekezésről is (6:2 szabálypont). Ebben is több, számunkra fontos kitételt találunk:

When a court player enters the goal area, the decisions shall be as follows :

- a) goalkeeper-throw when a player of the team in possession enters the goal area in possession of the ball or enters without the ball but gains an advantage by doing so;*
- b) free-throw when a court player of the defending team enters the goal area and gains an advantage, but without destroying a chance of scoring;*
- c) 7-meter-throw when a court player of the defending team enters the goal area and because of this destroys a clear chance of scoring.*

For purposes of this rule, the concept “entering the goal area” does not mean just touching the goal-area line, but clearly stepping into the goal area.

Azaz:

Ha egy mezőnyjátékos belép a kapuelőterbe (köznapi elnevezéssel ez a „hatos”), a következő ítéletet kell hozni:

- a) kidobás, ha a támadó csapat játékosa lép be, labdát birtokolva, vagy a labda nélkül, de ezzel előnyt szerezve*
- b) szabaddobás, ha a védekező csapat játékosa lép be, és ezzel előnyt szerez, de nem akadályoz meg tiszta gólszerzési lehetőséget*
- c) hétméteres-dobás, ha a védekező csapat játékosa lép be, és ezzel megakadályoz egy tiszta gólszerzési lehetőséget.*

Ennek a szabálynak a szempontjából „belépni a kapuelőterbe” nem azt jelenti, hogy érintve a kapuelőter-vonalat (köznapi elnevezéssel a hatos vonalat), hanem azt, hogy tisztán belépni a kapuelőtéren belülre.

Azaz ez a szabálypont lényegében azt erősíti meg, amit az előzőekből már kikövetkeztettünk: ha a védő a hatoson belül védekezik, azt előnyszabállyal el kell engedni, vagy legfeljebb szabaddobással büntetni, ha szükséges, egészen addig, amíg ezzel gólhelyzetet nem akadályoz meg.

Azaz, amint az előzőekben is láttuk: a dolog kulcsa a gólhelyzet, a tiszta gólszerzési lehetőség. Egyetlen új dolgot tanulhattunk meg: nem minősül szabálytalannak, ha a védő csak érinti a lábával a vonalat. Ezt a kitételt részletesebben is kifejti egy szabálymagyarázat. Ebben leírják, hogy miért is volt szükség ennek részletezésére: a játékvezetők egy része ugyanis a játék megítélésének egyszerűbb módját választotta: nem figyelt semmit, csak a lábakat, és, ha a védő sarka két centiméterre rálógott a vonalra, máris büntetőt ítélt, azaz a játék eseményeinek megfelelő megítélése helyett a belülvédekezésbe menekültek. Itt részletesen is tisztázódik, hogy nem kell szabálytalannak ítélni a védekezést, ha a védő játékos talpának kisebbik része sérti csak meg a kapuelőteret, különösen, ha látható, hogy a támadást belépés nélkül is meg tudta volna akadályozni.

A szabály célja, hogy a védők alapvetően ne a lábukat és vonalat nézzék egész meccsen, hanem a játékra figyelhessenek annak veszélye nélkül, hogy egy pár centiméteres rossz helyezkedés miatt büntetődobást ítélnék ellenük. Ez különösen a női mezőnyben fontos, ahol a védők sok esetben akár mindannyian a 6-7 méteres sávban tartózkodnak, és oldalirányú mozgás közben gyakran lépnek rá szándékolatlanul a vonalra, de a szabály természetesen a férfiakra is ugyanígy vonatkozik.

Nézzünk néhány tipikus példát a fentiek bemutatására!

A támadó játékos labdával a lövő kezében kapura tör, vele szemben 6,5 méteren helyezkedik a védő. A védő egy mozdulattal lefogja a támadó játékos labdás kezét, azonban a támadó olyan lendülettel érkezik, hogy mindketten besodródnak a hatoson belülre.

Mi a helyes ítélet? Szabaddobás befelé, azaz a támadó csapat javára.

A labdás játékos ugyanis egyetlen pillanatig sem volt gólhelyzetben: előbb volt vele szemben szabályosan helyezkedő védő, utóbb pedig már nem volt ura a saját mozgásának, nem volt lehetősége kapura löni, mivel fogták a labdás kezét. Ha a játékvezető a védőmozdulatot durvának ítéli, sújthatja a védőt sárga lappal, kiállítással vagy piros lappal, de ez nem befolyásolja a szabaddobás megítélését.

A támadó játékos labdával a lövő kézben kilenc méterről lendületből megindul, a védő úgy lép be eléje, hogy a sarka a vonalon áll. A védő nem szabálytalankodik a támadóval, aki a lendülettől nekimegy, és feldönti, lövés nélkül.

Mi a helyes ítélet? Szabaddobás kifelé.

A védő lába csak érintette a vonalat, ez pedig a 6:2 szabálypont szerint nem szolgálhat alapul szabálytalanság megítélésére, így az egyedüli fennmaradó cselekmény egy támadó szabálytalanság (köznapi elnevezéssel „belemenés”), és ennek megfelelően kell ítélni.

A jobbkezes támadó játékos, bal kezében a labdával kapura tör, a védő belép elé a hatoson belülre, és megakadályozza a lövésben.

Mi a helyes ítélet? Nem egyszerű megmondani. Alapvetően a játékvezetőnek nem kellene azon gondolkodnia, hogy a játékos vajon azzal a kezével, amelyikben a labda van, kapura tudna-e löni. Mégis több esetben látjuk, hogy ilyenkor nem adnak hétméterest, csak szabaddobást, mert úgy ítélik meg, a rosszabbik kézben lévő labda nem jelent gólhelyzetet. Ez nem biztos, hogy feltétlenül hibás döntés, hiszen a játékosok nagy része csak az egyik kezével képes kapura löni, de elvárható, hogy a játékvezető csak olyan játékoskal kapcsolatosan ítéljen így, akit ismer, és akiről tudja, hogy azzal a kezével nem tudna löni.

A labdás támadó szélső a hatos vonallal párhuzamosan mozog, nem tud kapura fordulni, mert ebben a félig a hatoson belül álló védő megakadályozza.

Mi a helyes ítélet? Szabaddobás befelé.

Mivel a támadó játékos nem tudott a kapu felé fordulni, nem volt lehetősége a kapuralövésre, ezért nem volt gólhelyzetben, így az ő javára büntetődobás nem ítélnélhető.

A támadó csapat úgynevezett kínai figurát próbál eljátszani: egyik játékosuk a hatos fölé ugrik, egy másik pedig feléje dobja a labdát. A levegőben lévő labdát egy védő, a hatoson belülre lépve elüti.

Mi a helyes ítélet? Hétméteres. A támadó ugyan nem birtokolta a labdát, de azt azonnal megkapta volna, és mivel a játékos és a labda is a hatos felett volt, a védő ott már szabályosan a játékost a labda átvételében, majd utána a lövésben nem akadályozhatta volna meg, ezért fennáll a tiszta gólhelyzet.

A támadó játékos kapura tör. Tőle két méterre, oldalirányban, egy védő a hatoson belül áll. A lövést a kapus védi.

Mi a helyes ítélet? Semmi, megy tovább a játék. A védő ugyan belül helyezkedett el, de ezzel nem

szerzett előnyt, ezért nem volt szabálytalan.

A támadó játékos kapura tör. A védő vele szemben a hatoson belül áll. A támadó játékos oldalirányban kicselezi a védőt, majd, anélkül, hogy ő maga lépéshibát vétene, vagy belépne a hatoson belülrre, a kapuelőtér fölé ugorva kapura lő, a lövést a kapus védi.

Mi a helyes ítélet? Semmi, megy tovább a játék.

A védő ugyan belül állt, de ezzel nem akadályozta meg a tiszta gólhelyzetet, mivel a támadó egy másik pozícióból tisztán kapura tudott lőni.

A labdás játékos kapura lő, a védő a hatoson kívülről ugrik fel, blokkolja a lövést, majd a hatoson belül ér talajt.

Mi a helyes ítélet? Semmi, megy tovább a játék. A szabályok szerint nem szabálytalan, ha egy játékos a labda megjátszása után lép be a kapuelőtérbe, és ebből (mármint a belépésből) nem szerez előnyt (tipikusan a ziccergólok ilyenek, de ezt a szituációt a védőknél is ugyanígy kell megítélni).

A fentiekből talán megérthető, hogy miért is nem ítélnék sok esetben büntetődobást a játékvezetők, akkor sem, ha egy vagy több védő rajta áll a hatos vonalon, vagy akár azon belül. Ne ítéljük tehát a játékvezetők ténykedését alaptalanul hibásnak, vagy részrehajlónak!